

Un concert memorable

Berta Jardí

Columna

BERTA JARDÍ
UN CONCERT
MEMORABLE

COL·LECCIÓ CLÀSSICA
PRIMERA EDICIÓ: SETEMBRE DEL 2014
© BERTA JARDÍ, 2014
© COLUMNA EDICIONS, LLIBRES I COMUNICACIÓ, S.A.U.
PEDRO I PONS, 9-11, 11A PLANTA - 08034 BARCELONA
ISBN: 978-84-664-1887-4
DIPÒSIT LEGAL: B. 14.750-2014
FOTOCOMPOSICIÓ: VÍCTOR IGUAL, S.L.
CARRER ARAGÓ, 390 - 08013 BARCELONA
IMPRÈS A: LIMPERGRAF

www.columnaedicions.cat

Queda rigorosament prohibida sense autorització escrita de l'editor qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra, que serà sotmesa a les sancions establertes per la llei. Podeu adreçar-vos a Cedro (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra (www.conlicencia.com; 91 702 19 70 / 93 272 04 47). Tots els drets reservats

Viladàs, dissabte, 26 de novembre.
Lluna nova a les 6.30 del matí a Sagitari.
Primers freds

Des de feia molts anys el vell Cabestany no es movia de la sala principal del palau. El *salón*, com l'anomenava la seva filla Assumpta amb solemnitat, era una estança immensa que deixava tothom bocabadat per la seva majestuositat i pel patrimoni que s'hi exhibia. Un gran basar on competien sense ordre ni gust mobles i objectes que des de feia anys havien anat aportant les diverses generacions de Cabestanys.

L'habitació la presidia una taula de noguera imponent de vint-i-quatre serveis que el Domènec de Cabestany va encarregar en ocasió d'una cacera organitzada en honor del general Prim. La taula, que mai no es va arribar a parar perquè la cacera es va haver de suspendre per culpa d'uns aiguats memorables, amb el pas del temps es va convertir en un suport força útil per a la vida domèstica de la família; qualsevol objecte que fes nosa o que no tingués una utilitat definida anava a parar indefectiblement a sobre de la taula.

A la sala hi tenien un lloc d'honor, en una vitrina an-

glesa, les medalles i condecoracions del baró de Tovar, un savi il·lustre, avantpassat de la família. A les parets, una extraordinària col·lecció de rajoles de ceràmica mossàrab esgarrapava l'escàs espai disponible que deixaven uns arnats tapissos d'escenes bíbliques i panòpies amb revòlvers, espases i dagues. I amuntegades per tots els racons, garrafes buides de plàstic del molí d'oli de la família, etiquetades o per etiquetar, que de tant en tant rodolaven i interferien el pas.

La sala estava orientada a migdia, a la façana de la plaça, un congelador a l'hivern que al juliol ja havia perdut totes les seves reserves de frescor i es convertia en un infern.

Des de la seva butaca de davant d'un finestral gòtic de vidres emplomats on a l'estiu s'hi encantaven les mosques, el vell Cabestany fiscalitzava qui entrava i qui sortia de la casa. Gairebé ja no podia caminar i era sord com una campana, però tenia unes orelles desmesurades que li feien de radar que competien en dimensions amb les de la seva butaca. Amb aquell parell de pàmpols i una vara de coure d'un parallamps desballestat que li servia per reclamar, clavant furiosos cops a terra, el cafè amb llet o per preguntar qui havia vingut, es feia la il·lusió que seguia controlant els afers de la família i de tot Viladàs.

Però l'home no era res sense la diminuta Felicitat, l'única persona que el podia dominar. Vella, més vella encara que el vell, la Felicitat va arribar un dia ja fora de la memòria a can Cabestany i es va convertir en l'ànima de la família. El temps havia anat empetitint-la fins a transformar-la en una presència mínima. Una espurna que era sempre a tot arreu. No es produïa un sol moviment en qualsevol de les moltes estances de la casa que

ella no detectés i que no consignés al final del dia en la seva llibreta de notes.

Dit tot això, aquesta història podria molt bé arrencar un matí de novembre a la sala gran de can Cabestany, l'edifici més notable de Viladàs, quan el patriarca va començar a picar amb la seva vara amb tanta intensitat que va fer saltar espurnes de les lloses del terra. Es neguitejava per saber qui eren les visites que la seva filla acabava d'acomiar al peu del portal amb gran cerimònia. Però aquella vegada la Felicitat va trigar una bona estona a atendre els reclams rabiosos del bastó i quan va entrar a la sala a l'home ja li havia passat la fúria i no la va sentir. Estava concentrat gargotejant en un paper les dades de previsió meteorològica de dos diaris que després contrastaria amb el mapa del temps de la televisió. Una afició que el tenia entretingut hores i hores.

La Felicitat s'assegué amb delicadesa en una cadira al seu costat, a tocar de la seva orella dreta, la de l'audiòfon, i li va donar la notícia:

—Han vingut els de l'ajuntament, que diu que li volen fer un homenatge a l'Eduard.

El Cabestany es va remoure en la butaca i es va tombar cap a ella.

—Què dius que què?

—Que li volen fer un homenatge al nen. O un concert. No sé si ho he entès bé. No en facis cabal. L'Assumpta ja t'ho explicarà millor.

—Però com? A l'Eduard? Un homenatge a l'Eduard, has dit? —va rugir.

Es va quedar uns instants bocabadat però no va dir res. Va fer un gest amb la mà com si espantés una mosca i es va tornar a concentrar en les isòbares. Aleshores la

Felicitat va aixecar-se per marxar i quan ja era a la porta el va sentir remugar:

—L'Eduard! Ell i les seves músiques!

I mentre això succeïa a la sala, uns quants passadissos i escales enllà, en el seu dormitori l'Assumpta Cabestany no parava de donar tombs a la notícia. Estava aclaparada. El concert d'homenatge al seu germà significava que a partir d'aleshores ella s'hauria d'encarregar de tot. Absolutament de tot.

DIETARI DE LA FELICITAT

Avui han vingut l'alcalde i un altre home a dir-li a l'Assumpta que volen fer-li una celebració al nen. Es veu que li han dat un premi molt important a l'estranger i com que cada vegada és més famós, per això l'hi volen fer. Perquè tothom sàpiga que és fill de Viladàs. El Josep no se'n sap avenir. Sempre ha dit que no valia per a res, l'Eduard. Però a mi no m'ha estranyat. Ell és diferent. Estic molt contenta per ell. Des que ho ha sabut, l'Assumpta ja corre esperitada per la casa, sembla com si la festa fos demà mateix. S'ha passat la tarda trucant a qui sap quanta gent. Ai, senyor!, només li faltava això a la nena, no ens deixarà viure amb els seus neguits.

Demà m'he de recordar de demanar-li a la nena quin dia és la festa aquesta del concert i m'ho he d'apuntar a la llibreta, que després no me'n recordo.

Viladàs. 27 de novembre.
Primer diumenge d'Advent. Aiguaneu

Quan l'Assumpta va arribar a l'església encara faltava mitja hora per a la missa de dotze, però el Vanadi ja era al claustre arrecerat dins d'una fornícula a sota d'una tomba en forma d'arqueta encastada en una paret. L'Assumpta va anar directament cap a ell, però aquest, en veure-la, va amagar-se el vas de plàstic de Starbucks amb el qual recaptava a dins de la jaqueta, i se n'anà en sentit oposat. No en volia saber res, d'aquella dona. N'estava tip, de les seves mesquineses. Que li demanés que li tornés canvi quan considerava que l'import de l'almoina que li donava era excessiu, però sobretot per aquella mania seva de colar-li velles pessetes com si fossin euros com si ell fos un imbècil. I estava doblement empenyat perquè aquella setmana al banc li van dir que no li podien bescanviar aquelles misèries i que el que havia de fer era tirar-les en una guardiola per als pobres del Tercer Món.

L'Assumpta, veient que ell l'evitava, va accelerar el pas.

—Vanadi, no marxis. On vas? —Al claustre hi feia un fred de mil dimonis. A fora queia un plugim persis-

tent que no ajudava a les confidències i ella se sentia magnànima—: Vine, home. Què et sembla si anem a esmorzar? Va, anem! —va proposar-li mentre se li penjava de braçet.

El Vanadi es va deixar arriar per la mestressa de can Cabestany. I ella, feliç d'exhibir la seva caritat davant dels quatre veïns amb qui es creuava, va anar passejant amb tota la calma fins a arribar a la cafeteria. I asseguts en una tauleta ben visible des del carrer, ella va començar a explicar-li el neguit que des de la vigília la consumia:

—...i el concert serà el 19 de desembre. Compta, tu, demà mateix com aquell qui diu! I tinc menys d'un mes, te n'adones? És que no tens ni idea de què significa aquest homenatge! —El pobre feia uns ulls com unes taronges—. Ja veig que no entens res. Un homenatge així no és una cosa qualsevol! Un recital amb un dels millors pianistes del país. El concert. El concert i la recepció posterior. Perquè això no és cosa de l'ajuntament. Bé que hem de fer alguna cosa per als convidats, no et sembla? Comptant, comptant, aquesta nit ja me'n sortien més de dos-cents. Gent important, gent de fora de Viladàs, i amics de l'Eduard de l'estranger. Músics, amics músics de l'Eduard, altres compositors. Ah, i els programes! S'hauran de fer els programes, i la propaganda, i a sobre haurem de parar la casa. Sí, perquè el meu germà vindrà uns dies abans, és clar. Ell i el seu assistent. I tots dos s'estaran a casa. Imagina't a casa, amb el papà que cada dia està pitjor! I no et pensis que els de l'ajuntament faran res. Ca! Quina colla d'inútils, els de l'ajuntament... Saps qui s'haurà d'encarregar de tot? Jo. De tot me n'hauré d'encarregar jo. De tot. De l'Eduard ni pensar que m'ajudi en res. Li vaig trucar ahir només em van dir la notícia i saps què em va respondre? Res. Bé, sí,

resulta que m'envia un missatge al telèfon que diu que OK, que es veu que és a Los Angeles i que quan torni a Europa ja em trucarà. Ja em trucarà, però qui es pensa que sóc, jo....

L'Assumpta es va aturar i es va quedar contemplant el Vanadi, que remullava amb deficiència una ensaimada en el seu cafè amb llet. En sentir-se observat, ell va aixecar els ulls de la tassa i se la va mirar interrogador sense deixar de mastegar. Tenia la barba empolsimada de sucre i a la punta del nas un rastre d'escuma de nata.

—Ai, què has de saber tu de concerts, pobret! Menja, menja, que t'estic atabalant, jo. M'agrada veure't menjar amb aquest delit.

—Tinc gana!

—Sí, és clar que tens gana. Segur que no has esmorzat així en tota la teva vida.

El Vanadi li va clavar els seus ulls brillants de rata i va apartar d'una manotada la tassa del cafè amb llet, que va caure. El líquid es va escampar amb rapidesa i va començar a regalimar sobre la falda de l'abric de l'Assumpta. Ell es va aixecar enfurismat:

—Sí, sóc un pobre i no cal que ningú m'ho recordi!

L'Assumpta, perplexa, es va aixecar també i el va aferar pel braç esquerre:

—Si us plau, si us plau, jo no et volia ofendre —insistia acalorada—. No marxis. Ha estat un error. Deixa que et demani algunes coses més. Vols un altre cafè amb llet, un *carajillo*, potser?

Però ell va desempallegar-se'n i va marxar de la cafeteria clavant un cop de porta.

Passats uns segons de desconcert, l'Assumpta va constatar fastiguejada que a la pila de maldecaps que li estava provocant el concert ara s'hi acabava d'afegir la nosa de

la baralla amb el Vanadi. No podia perdre'l. Hauria de pensar alguna cosa per compensar-lo.

Va manar al cambrer que fes el favor de netejar la taula i li portés un altre cafè amb llet i tres croissants.

DIETARI DE LA FELICITAT

Aquest matí el Josep m'ha fet tornar a explicar-li això de l'homenatge que li volen fer al nen i, a l'hora de dinar, torna-hi!, va, i s'ho fa explicar per la nena. No ho paeix. No entén que li facin homenatges a l'Eduard i a ell, que és qui és, mai no li hagin fet cap homenatge ni res. Ell, que va pagar de la seva butxaca refer les escoles quan es van ensorrar per culpa de les nevades i que va fer arreglar la carretera l'any dels aiguats. Però la nena li ha dit que eren altres temps i que ningú se'n recorda, ja, de les nevades, i que ara tothom és ric i que ningú valora l'esforç. Jo ja l'he entesa, ja, però no he dit res perquè ell s'anava escalfant i no el volia fer enrabiar més. Però la nena no ha callat i han començat a barallar-se com sempre i al final ella l'ha engegat, diu que les coses van així i que si no li agrada que s'hi acostumi. I s'ha aixecat de taula i se n'ha anat cap dalt.

Avui estava ben girada. Ha tornat de la missa tan esverada que semblava que en lloc de venir de l'església vingués d'una taverna. A la tarda, quan ja estava més calmada, m'ha explicat que es veu que ha tingut no sé quines raons amb un d'aquells pobres que té protegits. I jo que li dic que es deixi estar de misses i de caritats i que surti amb els amics. Que això no pot ser bo. A vegades penso que si va amb aquests miseriosos és perquè la fan sentir important, però està equivocada. Jo ja li dic que no és això, no és això.

Viladàs, dimarts, 29 de novembre.
El sol es va pondre a les 4.25 h

En el gran rebedor del palau dels Cabestany, un gos s'avorria ajagut al peu d'un quadre d'un altre gos. El del retrat havia estat el primer d'una saga de mastins que havien compartit la vida amb els Cabestany i que portaven tots el nom de Fidelio.

El Fidelio actual era força vell però ningú de la família recordava quants anys tenia. A la casa ningú sentia per ell un afecte especial. Tots el consideraven un gos gandul i imprevisible que no tenia cap habilitat que el fes destacar entre els seus avantpassats, que havien estat llestos, valents i excel·lents caçadors, i ben aviat tothom es va anar desentenent de la seva existència. Aquesta desafecció dels humans va forjar-li el caràcter, i sense que ningú se n'adonés ell va anar assolint unes habilitats de mimetisme sorprenents. Amb els anys havia après a fondre's entre els dibuixos de les velles catifes del menjador, les rajoles del terra de la galeria o a acoblar-se en els reposapeus dels reclinatoris de l'oratori amb una habilitat espectacular. La seva capacitat de diluir-se en l'entorn era tan notable que havia provocat més d'un accident a algú que havia enso-

pegat amb ell, això sense comptar totes les vegades que s'havia quedat tancat durant hores en alguna de les estances de la casa perquè ningú s'havia adonat que ell era dins. Entre les parets de can Cabestany el Fidelio se sentia com una andròmina més de les moltes que poblaven les cambres, recambrons, sales, saletes, passadissos, corredors, golfes i mil i un racons del palau. Però de tots els llocs de la casa, el seu preferit era el dormitori del baró Tovar. L'habitació, que era la que ocupava el noble avantpassat quan s'hostatjava a casa del seu cosí Cabestany, estava parada amb els mobles d'aquella època i era la més espaiosa i també la més freda. A poc a poc el gos s'havia anat fent seva aquella estança i la família, incapaç de fer-lo desistir d'aquell costum, va acabar consentint que l'habitació del baró es convertís en el seu reducte.

El Fidelio es passava moltes hores ajagut observant amb una especial concentració com transcorria el temps. Tanta meditació li havia desenvolupat unes curioses obsessions incomprensibles per als humans. En general no suportava els sorolls, les novetats ni res que alterés les seves rutines. Dels habitants de la casa només tenia relació amb la Felicitat i solament sortia al carrer quan ella ho feia. La seguia allà on anés fins que s'esfumava per anar a atendre els seus negocis pel poble. I unes hores o uns quants dies després tornava a can Cabestany i es concentrava de nou en les seves cavil·lacions.

Aquella tarda de finals de novembre, ajagut al peu del retrat del seu ancestre, el Fidelio rumiava sobre els moviments que des de feia uns dies s'estaven produint en aquella casa de ritmes invariables. La dona més grossa no parava d'entrar i sortir a qualsevol hora, trafiquejava

amunt i avall parlant amb els altres humans i també ella sola quan es posava aquella cosa damunt de l'orella. I sovint parlava amb una veu que era com la que feia servir quan el renyava a ell. A més, des de feia uns dies, el timbre de la porta no parava de sonar. Aleshores apareixien altres humans que ell no havia vist ni olorat mai que s'estaven una estona a la casa i parlaven amb la dona més grossa i després marxaven. Tot era ben estrany.

DIETARI DE LA FELICITAT

Avui la casa semblava la Rambla amb tanta gent entrant i sortint. Primer ha vingut el Buscató amb no sé quin encàrrec de l'ajuntament, després els de la tintoreria d'Ullastres, que han pres les catifes de la sala gran per rentar-les, que diu l'Assumpta que s'han de rentar amb el sec per al concert, i jo li dic on s'és vist rentar les catifes?, es piquen ben picades i ja està, però ella no en vol ni sentir parlar, de picar-les, que s'han de rentar amb el sec. Com que vol fer una festa a casa després del concert, diu que ha de lluir tot i que les catifes estan molt malament i que amb el sec es veu que quedaran com noves. Jo sempre les he vist iguals. No sé què li ha agafat, ara. I quin terrabastall que han fet aquells homes per emportar-se-les! I el gos enredant allà al mig que gairebé fa caure un dels homes. Després, a la tarda ha vingut la nena Camats a portar unes invitacions que li ha encarregat l'Assumpta. Unes invitacions amb una lletra molt elegant per convidar la gent a la festa de després. L'Assumpta l'ha convidada a berenar perquè amb la nena Camats són amigues des de l'escola, i el Josep s'ha enrabiada molt perquè es veu que a ell no li han donat cap pasta del berenar. Després ja li ha passat l'enrabiada perquè jo n'hi he portat una d'amagat. És com una criatura, aquest home!

Viladàs, dissabte, 3 de desembre.
Quart creixent a Peixos

Després de sopar, l'Assumpta va retirar-se a la seva habitació a escriure les invitacions del concert. «Afectuosament, Assumpta». Va contemplar la seva rúbrica. Les dues A s'aixecaven airoses al peu de la targeta com dos pics en una serralada. Mai no li havia agradat el seu nom. El trobava pesant. Antiquat com un barret d'època. De jove es feia dir Susi. Es va fer dir Susi fins al dia que es va convèncer que mai ho seria. Pensava que una Susi havia de ser gràcil i rossa. Rossa per sobre de tot. I ella, per més que es matés de gana per estar prima i fes mil i un experiments amb tints i maquillatges, mai va aconseguir ni de bon tros assemblar-se al seu ideal. Cap als quaranta va claudicar. Moriria amb el nom amb què l'havien batejat. Sí, era una Assumpta, i ara, als seixanta, tenia tot l'aspecte d'un barret passat de moda. Una peça gastada i tan fora de temps que no cridava l'atenció de ningú.

L'Assumpta Cabestany, la propietària més rica de la comarca. La que de joveneta somiava menjar-se el món. La que havia anat renunciant a si mateixa i posposant els

seus somnis. Aquella era ella. «Somiar no et servirà de res a la vida —li retreia la seva mare—. Per què no proves d'escriure un diari? Així podràs explicar totes les històries aquestes que t'imagines». I la Susi, lluny d'un diari, va començar a escriure, enfebrada, dia i nit per endreçar aquelles idees que li papallonejaven dins del cap. Quaderns i quaderns de narracions i poemes que van acabar arraconats quan la mare va morir. Havia complert dinou anys i només sabia que volia escriure. Però en l'aventura ja se li havia avançat l'Eduard, el seu germà, que de ben petit ja apuntava maneres d'artista. A ell l'havien enviat a París a formar-se. Ben lluny de Viladàs, perquè amb un músic a la família n'hi havia prou d'excèntrics per a diverses generacions, opinava el patriarca. I l'escriptura de la Susi va quedar relegada als vespres, a la intimitat del seu dormitori quan ella ja havia acabat totes les obligacions de la casa i del negoci familiar de l'oli. I amb els anys, el pes de les olives i de les pedres del palau van acabar per sepultar les seves lletres. I van venir sequeres i glaçades, collites abundoses i malmeses, plagues, enamoraments i desenganys, i l'Assumpta s'anava afirmant com la mestressa absoluta del patrimoni familiar mentre un desfici interior la consumia. Un neguit creixent que la tenia en estat permanent d'alerta.

Va escriure l'última invitació. Ja n'hi havia prou per aquell dia. Estava cansada. L'endemà les posaria en sobres i el dilluns les portaria a correus i trucaria a la impremta per reclamar les invitacions que faltaven.

Mentre es rentava les dents, abans d'anar a dormir, va consultar les trucades del seu mòbil. Tenia un nou missatge de resposta del Raimon. «No hi faltarem. Petons ben forts. R». «Petons ben forts», es va repetir a si matei-

xa. La frase li va semblar poc afortunada. I aquella R, impersonal! Va glopejar aigua i mentre l'escopia a la pica del lavabo va esborrar el missatge amb un clic. Tot avall! De camí cap al llit va pensar que en un altre temps hauria conservat el missatge per rellegir-lo i recordar el Raimon, però ara ell ja li era del tot indiferent. El fidel Raimon, tan complidor, tan previsible, vindria des de Barcelona per assistir a l'homenatge al seu germà. És clar, no podia ser d'una altra manera. I a l'estiu tornaria a pujar al poble i aniria a can Cabestany amb la seva dona i les nenes a saludar el seu pare i la convidaria a ella a la revetlla de Sant Joan a la seva finca de la muntanya. Un altre any. Una altra vegada retrobant-se amb el seu amor impossible. Veient-lo com anava perdent cabells i energia i guanyant panxa. Una nova revetlla sense ja cap esperança.

Es va ficar al llit i es va arraulir entre les mantes. «Bona nit, Susi», es va dir a si mateixa.

Les campanes de Santa Maria van tocar les onze.

DIETARI DE LA FELICITAT

L'homenatge a l'Eduard serà el 19, que és un dilluns. Aquesta tarda la nena m'ha explicat que faran un concert de piano a la Cooperativa i que després l'alcalde farà un discurs que explicarà que el concert és perquè a l'Eduard li han dat un premi a l'estranger que es veu que és molt prestigiós. El concert el farà un pianista molt famós de Barcelona que no em recordo ara com es diu però que té molta anomenada i després del concert farem una festa a casa. Diu que vindrà una pila de gent, coneguts seus i del nen. Com que seran tants, haurem de parar la sala gran i diu que encomanarà a la pastisseria els "emparedados" i no sé

quantas coses més de menjar que es veu que els de la pastisseria també les fan i molt ben fetes, diu. M'ha dit que si ve tanta gent haurem de menester totes les copes i les vaixelles de la casa. Això rai, que n'hi ha per parar tota una fonda. Es veu que tot això de la festa s'ho ha empescat ella sola perquè diu que bé s'ha de fer alguna cosa per als convidats que vinguin al concert i que així ho fa la gent important. Es veu que el nen ni se l'ha escoltada quan l'hi ha volgut explicar per telèfon perquè ara és en un lloc molt lluny a l'estranger i no li podia parar atenció. Això l'ha feta enfadar perquè diu que ella s'ha d'encarregar de tot, i jo li he dit que no s'amoïnés, que segur que tot anirà molt bé, però ja l'entenc, ja, se li ha girat feina, pobreta!